

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto
Ympäristöluvut
PL 6
13035 AVI

Asia: Hakemus Kemijärven tehdasalueen kaatopaikan suoto- ja valumavesien käsittelyn tehostamista koskevassa päätöksessä nro 158/2019 annettujen määräaikojen jatkamisesta, Stora Enso Oyj, Kemijärvi

Stora Enso Oyj (hakija) haki Pohjois-Suomen aluehallintoviraston myöntämän lupapäätöksen nro 158/2019 lupamääräykseen E muutosta siten, että Kemijärven entisen sellutehtaan jätevedenpuhdistamon toiminnan lopettamista ja siihen liittyviä toimenpiteitä koskeva suunnitelma toimitettaisiin aluehallintovirastoon 15.4.2021 mennessä. Hakija haki myös samassa lupamääräyksessä E esitettyyn kaatopaikan suoto- ja valumavesien käsittelyn yksityiskohtaisen suunnitelman toimittamisen määräaikaan (vuoden 2020 loppuun mennessä) Lapin Ely-keskukselta jatkoaikaa niin, että kaatopaikkavesien yksityiskohtainen suunnitelma toimitettaisiin Lapin Ely-keskukselle viimeistään 15.4.2021. Sekä PSAVI että Lapin Ely myönsivät hakijalle määräajan pidentämisen 15.4.2021 saakka.

Sittemmin Vaasan hallinto-oikeus antoi päätöksensä Kemijärven ns. jälkilammikon kunnostusta koskevan lupapäätöksen valitusasiassa. Päätös vaikuttaa edellä mainittuihin suunnitelmiin ja niiden toteutukseen, minkä johdosta hakija hakee tällä hakemuksella kaatopaikkavesien yksityiskohtaisen käsittelysuunnitelman ja jätevedenpuhdistamon sulkemissuunnitelman toimittamisen sekä jätevedenpuhdistamon käytöstä poistamisen määräaikojen siirtämistä tuonnemmaksi.

Kemijärven entisen sellutehtaan jälkilammikon kunnostusta, kaatopaikkavesien käsittelyä ja jätevedenpuhdistamon sulkemista koskevien lupien tilanne

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto myönsi 13.5.2019 päätöksellään nro 61/2019 Stora Enso Oyj:lle luvan jälkilammikon ruoppaukseen, lietteiden kuivatukseen geotuubeissa ja lietteiden hyödyntämiseen hyötykäyttökentän rakenteissa. Samalla aluehallintovirasto muutti päätöksen nro 22/10/1 lupamääräystä 1 poistamalla siitä jälkilammikon vesien johtamista tehtaan jätevedenpuhdistamolle koskevan osan, koska jälkilammikon kunnostuksen jälkeen lupamääräys ei olisi enää ajantasainen.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto myönsi 10.7.2019 päätöksellään nro 123/2019 oikeuden 13.5.2019 annetun päätöksen nro 61/2019 mukaiseen ruoppaamiseen ja ruopatun lietteen kuivaamiseen geotuubeissa muutoksenhausta huolimatta. Yhtiö aloitti jälkilammikon ruoppauksen 7.8.2019. Ruoppaustöiden arvioitiin valmistuvan vuoden 2020 loppuun mennessä. Jätevedenpuhdistamo oli tarkoitus pitää toiminnassa lammikon ruoppauksen valmistumista seuraavaan kesään. Hakemus tehtaan jätevedenpuhdistamon toiminnan lopettamisesta ja siihen liittyvistä toimenpiteistä määrättiin, koska siitä ei ollut määrätty muissa luvissa, ja kun kaatopaikan suoto- ja valumavesien johtaminen tehtaan jätevedenpuhdistamolle päättyisi, ei jätevedenpuhdistamoa enää tarvittaisi vaan se voitaisiin poistaa käytöstä.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto hyväksyi 8.11.2019 antamallaan päätöksellä nro 158/2019 Stora Enso Oyj:n laatiman selvityksen Kemijärven tehdasalueen kaatopaikan suoto- ja valumavesien käsittelyn tehostamiseksi ja antoi mm. uuden lupamääräyksen E, joka kuului seuraavasti:

"Luvan saajan on toimitettava yksityiskohtainen suunnitelma kaatopaikan suoto- ja valumavesien käsittelyjärjestelmästä ja tarvittavista muutoksista kaatopaikan suoto- ja valumavesien päästötarkkailuohjelmaan Lapin ELY-keskuksen hyväksyttäväksi vuoden 2020 loppuun mennessä. Päästötarkkailuohjelman muutoksissa on otettava huomioon, mitä mm. valtioneuvoston asetuksessa kaatopaikoista (331/2013) on määrätty kaatopaikkavesien tarkkailusta. Luvan saajan on toimitettava aluehallintovirastoon hakemusasiaina suunnitelma tehtaan jätevedenpuhdistamon toiminnan lopettamisesta ja siihen liittyvistä toimenpiteistä vuoden 2020 loppuun mennessä."

Tämän lisäksi lupapäätöksellä nro 158/2019 PSAVI muutti lupapäätöksen nro 22/10/1 lupamääräystä 1 siten, että kaatopaikan suoto- ja valumavesien johtaminen tehdään jätevedenpuhdistamolle on lopetettava vuoden 2021 loppuun mennessä.

Luvanhaltija haki Pohjois-Suomen aluehallintoviraston (PSAVI) lupapäätöksen nro 158/2019 lupamääräykseen E muutosta siten, että tehdään jätevedenpuhdistamon toiminnan lopettamista ja siihen liittyviä toimenpiteitä koskeva suunnitelma toimitetaan aluehallintovirastoon 15.4.2021 mennessä. Jatkoaikaa haettiin ns. jälkilammikon kunnostuksessa ilmenneiden viivästysten johdosta sekä jätevedenpuhdistamon sulkemisen suunnitteluun liittyvien maastotutkimustarpeiden vuoksi. Pohjois-Suomen aluehallintovirasto myönsi määräajan jatkamisen päätöksellään nro Nro 26/2021 (16.2.2021) hakijan esityksen mukaisesti, muuttaen lupamääräyksen E kuulumaan seuraavasti (muutos kursivilla):

"Luvan saajan on toimitettava yksityiskohtainen suunnitelma kaatopaikan suoto- ja valumavesien käsittelyjärjestelmästä ja tarvittavista muutoksista kaatopaikan suoto- ja valumavesien päästötarkkailuohjelmaan Lapin ELY-keskuksen hyväksyttäväksi vuoden 2020 loppuun mennessä. Päästötarkkailuohjelman muutoksissa on otettava huomioon, mitä mm. valtioneuvoston asetuksessa kaatopaikoista (331/2013) on määrätty kaatopaikkavesien tarkkailusta.

Luvan saajan on toimitettava aluehallintovirastoon hakemusasiaina suunnitelma tehtaan jätevedenpuhdistamon toiminnan lopettamisesta ja siihen liittyvistä toimenpiteistä *(poistettu tekstiä)* 15.4.2021 mennessä."

Vaasan hallinto-oikeus antoi 10.2.2021 päätöksensä ns. jälkilammikon kunnostusta koskevassa valitusasiassa. Päätöksessään Vaasan hallinto-oikeus (VHaO) kumosi jälkilammikon kunnostusta koskevan lupapäätöksen nro 61/2019 siltä osin kuin se koski ruopatun lietteen käsittelyä ja hyödyntämistä sekä betonijätteen hyödyntämistä ja palautti sen aluehallintovirastolle uudelleen käsiteltäväksi. Lisäksi VHaO totesi päätöksessään lupamääräyksiä 1 ja 3 koskien seuraavaa:

Päätöksen 22/2010/1 lupamääräyksen 1 muuttaminen

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston päätöksen numero 22/2010/1 lupamääräyksessä 1 on muun ohella määrätty jälkilammikosta poistettava vesi johdettavaksi jäteveden puhdistamolle, minkä lisäksi määräyksessä on kielletty veden johtaminen käsittelemättömänä jälkilammikosta vesistöön. Aluehallintovirasto on poistanut määräyksestä kyseisen vaatimuksen ja perustellut lupamääräyksen muuttamista sillä, että jälkilammikon kunnostuksen ja kanavan avaamisen jälkeen lupamääräys ei ole jälkilammikon veden johtamisen suhteen nykyisellään ajantasainen. Hallinto-oikeus toteaa, että asiakirjoista ei ilmene, että yhtiö olisi nimenomaisesti hakenut muutosta kyseiseen lupamääräykseen. Hakemuksen tiedoksiantokuulutuksessa ei ole mainittu, että hakemus pitäisi sisällään oikeuden lopettaa jälkilammikosta Kemijärveen johdettavan veden käsittely. Kun lisäksi otetaan huomioon, että lietteiden kuivauksessa muodostuva suotovesi on suunniteltu johdettavaksi käsittelemättömänä jälkilammikkoon, ei jälkilammikosta poistettavan veden käsittelyn lopettamisesta päättämiseen ole edellytyksiä käytettävissä olevien selvitysten perusteella. Asia voi tulla ratkaistavaksi yhtiön hakemuksesta, kun lammikon veden laadusta on ruoppauksen ja lietteiden kuivattamisen ja muun käsittelyn jälkeen esitetty riittävää selvitystä.

Lupamääräys 3

Lupamääräyksen 3 mukaan hakijan on toimitettava esitys jälkilammikon kunnostuksen jälkeisestä vedenpinnan korkeudesta sekä vesien johtamisesta Kemijärveen ja niihin liittyvistä mahdollisista patorakenteista sekä esitys kanavan avaamisajankohdasta hyväksyttäväksi Lapin ELY-keskukselle. Kun otetaan huomioon, mitä edellä on todettu jälkilammikosta poistettavan veden käsittelyn lopettamisen edellytyksistä, hallinto-oikeus katsoo, ettei asiassa ole esitetty eikä voitukaan vielä esittää sellaista luotettavaa selvitystä, jonka perusteella voitaisiin ratkaista kysymys jälkilammikon liittämiseksi osaksi Patojärveä. Asia tulee arvioitavaksi myöhemmin, kun lammikon veden laadusta on ruoppauksen ja lietteiden kuivattamisen ja käsittelyn jälkeen esitetty riittävää selvitystä. Lisäksi hallinto-oikeus toteaa, että jälkilammikon vesien johtaminen järveen jalamikon saattaminen osaksi vesistöä ei ole sellainen valvonnallinen

toimenpide, joka voitaisiin ympäristöluvassa määrätä ELY-keskuksen ratkaistavaksi. Lupamääräyksessä oleva maininta siitä, että yhteys järveen voidaan avata aikaisintaan ruoppaustyön päättymistä seuraavana kesänä, ei ole riittävän yksityiskohtainen määräys valvonnallisten toimenpiteiden suorittamiseksi.

Stora Enso Oyj on hakenut korkeimmasta hallinto-oikeudesta lupaa valittaa päätöksestä ja toimittanut valituslupahakemuksen sekä valituksen KHO:lle 19.3.2021. Näin ollen lopullista ratkaisua jälkilammikosta poistetun ja geotuubeissa käsitellyn lietteen osalta ei vielä tiedetä.

Kemijärven entisen sellutehtaan jätevedenpuhdistamolla puhdistetaan jälkilammikon vedet sekä kaatopaikkavedet ennen vesistöön ohjaamista. Jälkilammikon kunnostuksen valmistuttua ja lammikon veden laadun asetuttua riittävän hyvälle tasolle jälkilammikon vesien puhdistuksesta voitaneen luopua, jolloin käsittelytarvetta jää ainoastaan kaatopaikkavesille. Puhdistamon huomattavasti nykyistä tarvetta suurempaa kapasiteettia ei ole järkevää käyttää tulevaisuudessa pelkästään kaatopaikkavesien käsittelyyn, eikä puhdistamo sovellu hyvin laimeiden kaatopaikkavesien käsittelyyn, joten kaatopaikkavesille on tarkoituksenmukaista tehdä uusi käsittelymenetelmä, jolloin puhdistamo voidaan poistaa käytöstä ja purkaa.

Aiemmin kaatopaikkavesien vähentämis- ja uuden käsittelysuunnitelman sekä jätevedenpuhdistamon sulkemissuunnitelman aikatauluissa on huomioitu jälkilammikon kunnostusta koskevan lupapäätöksen vaikutus em. mainittuihin suunnitelmiin ja niiden mukaisiin toimenpiteisiin, ja niiden osalta on katsottu järkeväksi laatia lopulliset suunnitelmat vasta siinä vaiheessa, kun jälkilammikon kunnostussuunnitelmasta on saatu ratkaisu. Näin ollen PSAVIN lupapäätös jälkilammikon kunnostuksesta saatiin 13.5.2019, ja päätös Kemijärven tehdasalueen kaatopaikan suoto- ja valumavesien käsittelyn tehostamisesta saatiin muutamaa kuukautta myöhemmin 8.11.2019. Vaasan hallinto-oikeuden päätös 10.2.2021 muuttaa kuitenkin entisen sellutehtaan sulkemistoimien suunnittelua merkittävästi, minkä vuoksi hakija katsoo edellä käsiteltyjen suunnitelmien ja toimenpiteiden määräaikojen siirtämisen aiheelliseksi.

Hakijan esitys määräaikojen siirtämisestä

Hakija esittää, että Kemijärven entisen sellutehtaan kaatopaikan suoto- ja valumavesien uutta käsittelymenetelmää sekä jätevedenpuhdistamon sulkemista koskevien yksityiskohtaisten suunnitelmien ja niiden mukaisten toimenpiteiden määräajat ratkaistaisiin kunnostetun jälkilammikon vesienkäsittelyä koskevan ratkaisun yhteydessä, ja vasta kun jälkilammikosta ruopattua ja geotuubeissa käsiteltyä lietettä koskeva ratkaisu on lainvoimainen. Hakija esittää lisäksi, että kaatopaikan suoto- ja valumavedet sekä jälkilammikon vesi voidaan käsitellä toistaiseksi jätevedenpuhdistamolla kunnes puhdistamon sulkemisen suunnittelussa ja toteutuksessa voidaan edetä edellä esitettyjen reunaehtojen mukaisesti. Edelleen hakija esittää, että kaatopaikan, jälkilammikon vesien sekä jätevesien tarkkailua jatketaan toistaiseksi nykyisen tarkkailuohjelman mukaisesti.

Perustelut esitykselle

Hakija on edennyt lupapäätöksen nro 158/2019 lupamääräyksessä E mainittujen suunnitelmien valmistelussa ja oli varautunut toimittamaan viimeistellyt suunnitelmat PSAV:lle lupapäätöksen mukaisesti viimeistään 15.4.2021. Vaasan hallinto-oikeuden päätöksen 10.2.2021 sekä hakijan siitä KHO:lle esittämän valituksen johdosta jälkilammikosta ruopattujen ja geotuubeissa käsiteltyjen lietteiden lopullinen ratkaisu jää epävarmaksi, ja sama koskee kunnostetun jälkilammikon veden käsittelytarvetta sekä vesistöyhteyden avaamista koskevia lupamääräyksiä. Mikäli KHO ottaa valituksen käsittelyyn, asiaan lienee odotettavissa ratkaisu aikaisintaan noin 1-2 vuoden sisällä. Mikäli KHO ei muuta VHaO:n päätöstä lietteiden hyötykäytön osalta, uusi lupapäätös saataneen aluehallintovirastosta 1-2 vuodessa. Mahdollinen muutoksenhaku viivästyttäisi lopullisen päätöksen saamista vielä lisää. Tarkkaa määräaikaa kaatopaikkavesien ja jätevedenpuhdistamon suunnitelmien toimittamiselle ja toimenpiteiden toteuttamiselle on tästä syystä vaikea esittää tässä vaiheessa.

Jälkilammikosta ruopattun ja geotuubeissa kuivatun lietteen lopullinen käsittelyratkaisu vaikuttaa merkittävästi tehdasalueen muihin sulkemistoimenpiteisiin ja niiden ajoitukseen. Lisäksi jälkilammikon vesistöyhteyden avaamiseen liittyvien mahdollisten tulevien lupamääräysten johdosta ei voida tässä vaiheessa olla varmoja, jääkö jälkilammikon vesille kunnostuksen jälkeenkin käsittelytarvetta. Mikäli jäisi, olisi mahdollisesti harkittava kaatopaikkavesien ja jälkilammikon vesien käsittelyä samassa käsittely-

yksikössä. Mitoitus ja mahdollisesti myös käsittelymenetelmä ja sen sijoittuminen tehdasalueelle voisivat kuitenkin olla hyvin erilaiset verrattuna siihen tilanteeseen, että jatkossa ainoastaan kaatopaikan vedet käsiteltäisiin ennen vesistöön johtamista. Jotta tarvittavat käsittelymenetelmät ja mitoitukset voidaan suunnitella ja mitoittaa tarkoituksenmukaisiksi ja yhteensopiviksi, pitäisi alueella olevien toimintojen kokonaistilanne näin ollen olla tiedossa.

Hakija haluaa tuoda tässä yhteydessä myös tiedoksi, että lupapäätöksen nro 158/2019 lupamääräyksessä A määrätyn kaatopaikan suoto- ja valumavesien vähentämissuunnitelman ensimmäinen versio on toimitettu Lapin Ely-keskukselle tammikuussa 2021 Elyn myöntämän jatkoajan mukaisesti. Ely-keskuksen kanssa käytyjen neuvottelujen jälkeen suunnitelmaa on sovittu vielä tarkennettavaksi. Hakijan tavoitteena on saada vesien vähentämissuunnitelmalle Elyn hyväksyntä kevään tai alkukesän 2021 aikana, ja suunnitelman mukaiset toimenpiteet on tavoitteena toteuttaa syksyn 2021 aikana. Näin ollen vesien vähentämistoimenpiteiden vaikutuksesta ehditään saada tietoa ennen kaatopaikkavesien uuden käsittelymenetelmän yksityiskohtaisen suunnitelman viimeistelyä, mikäli hakijan tässä hakemuksessa esittämä määräajan siirtäminen kaatopaikkavesien yksityiskohtaisen suunnitelman toimittamisesta hyväksytään. Kaatopaikkavesien käsittelysuunnitelma voidaan optimoida saatujen virtaama- ja vedenlaatutietojen perusteella, jolloin se saadaan vastamaan mahdollisimman hyvin todellisuutta ja epävarmuuksista johtuva riski voidaan minimoida.

Helsingissä 15.4.2021

Stora Enso Oyj